

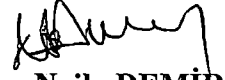
TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 9238
Tarih : 21.11.2024

19843

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda belirtilen sorularımın **İçişleri Bakanı Ali YERLİKAYA** tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Nejla DEMİR

Ağrı Milletvekili

AKP-MHP iktidarı Hakkâri ve Esenyurt'tan sonra 4 Kasım 2024 tarihi sabah saatlerinde de Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman Belediyesi ve Urfa Halfeti Belediyesine kayyım atayarak halkın iradesini gasp etmesi Cumhuriyet'in kuruluşunda uygulanan Umumi Müfettişlik ve OHAL uygulamasının 2016 yılında süreklilik halinde uygulanan kayyım politikasıyla devam ettiğini göstermektedir. 1920'li yıllardan bugüne Kürtler için Cumhuriyet ile birlikte değişen tek şey kendilerine yönelik uygulanan politikalara verilen isimler olmuştur. Özellikle, 4 Kasım 2016'da Kürt halkının iradesine yönelik gerçekleştirilen Meclis darbesinin yıldönümünde gerçekleşmiş olması devletin bu süreklilik yaklaşımına dair sembolik bir mesaj verilmektedir.

4 Kasım 2016 tarihinde tutuklanan dönemin HDP eş genel başkanları Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ, Grup başkanvekili İdris Baluken'in de aralarında bulunduğu 93 belediye eşbaşkanı, yüzlerce belediye meclis üyesi ve il genel meclis üyesi ve sayısı binleri aşan parti il ve ilçe teşkilatlarında çalışan parti yöneticisi ve çalışanı olmak üzere çok sayıda HDP'li tutuklandı. HDP'li belediye eşbaşkanları görevden alınırken yasal olarak belediye meclis üyeleri kendi aralarında yapacakları seçim yoluyla yeni belediye eşbaşkanı atanması gerekirken atanırken yasal olarak yasaların aksine kayyım atanması Kürtlere dair uygulanan ikili hukukun uygulandığını göstermektedir

Eski içişleri bakanlarından (1925-1927) olan Cemil Upaydın'ın 1925 yılında yazmış olduğu raporda "*Hakkari'ye özel yönetim biçimi getirilmelidir*" önerisinin adeta bir gereği ve süreklileşen devlet aklının açıkça bir tezahürü olarak 03.06.2024 tarihinde tutuklanan Hakkâri Eş Belediye Başkanları Mehmet Sıddık Akış'ın görevden alınarak yerine kayyım atanması 1920'lilerden 2024'te kadar Türkiye cephesinde Kürtlere yönelik yaklaşımların aynı olduğunu ve ideolojik bağlamıyla değişmediğini göstermektedir.

2016 yılından itibaren AKP iktidarı tarafından kurumsallaştırılan kayyım politikasının cumhuriyetin ilk yıllarındaki tek partili rejim dönemini dışarda tutarsak, kayyım politikasının geçmişi 1979 yılında Batman Belediye Başkanı Edip Solmaz'ın göreve başlamasının 28. gününde 12 Kasım 1979'da katledilerek yerine kayyum atanması ve yine aynı dönemde Urfa'nın Hilvan ilçesindeki seçimleri kazanan Nadir Temel görevden alınarak yerine kayyım atanmasıyla başlamıştır. Cumhuriyetin kayyım pratiği, 1977 yerel seçimlerinde bağımsız aday olarak Amed Belediye Başkanlığı'na seçilen Mehdi Zana, 1980 darbesi ile birlikte görevden alınarak yerine Albay Feyyaz Üzümcü kayyum olarak atanmasıyla belli dönemlerde uygulanmıştır.

Geçmiş dönemleri dışarda bırakarak AKP-MHP ittifakı olan döneme bakıldığında, 2016 yılında OHAL Kanununun 4. maddesi kapsamında çıkarılan 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 38. maddesindeki düzenleme ile belediyelere kayyım atanmasının kanuni dayanağı inşa edilerek bugüne kadar 149'u HDP ve DEM Parti belediyelere olmak üzere toplamda 160 kez belediyelere kayyım ataması yapılmıştır.

Bununla birlikte 31 Mart 2024 yerel seçimlerinin sonuçlarına bakıldığında devletin 2016 yılından itibaren kurumsal olarak uyguladığı kayyım pratiğine karşı Kürt halkının tepkisi ve cevabı uygulamanın reddi yönünde oldu. 31 Mart seçimlerinde 32 seçim bölgesinde 54 bin 60 usulsüz seçmene oy kullandırılarak Kürtlerin seçme ve seçilme iradesinin siyasi hülle yoluyla gasp edilmek istenmesine rağmen Kürtlerin bu reddiyesi son derece önem arz etmektedir.

Bu uygulamadan da anlaşılacağı üzere, Osmanlı ve cumhuriyet tarihinin Kürtlerle kurmuş olduğu siyasal, sosyal ve kültürel ilişkinin bir bütün olarak uygulanan ikili hukuk bağlamında tartışılması ve ele alınması çok daha geniş olarak ele alınması gerekmektedir. Ancak özellikle cumhuriyetin ilanı ile birlikte Türkiye'de Kürtlere ve diğer haklara dair uygulanan ikili hukukun kayyum pratiğinden açıkça anlaşılmaktadır. Çünkü Anayasa'nın 127'nci maddesinde mahalli idareler; "*il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak*

üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” olarak tanımlanmasına rağmen 2016 itibaren kurumsal olarak halkının iradesi yok sayılarak halkın seçmediği kayyımlar atanmaktadır.

Bu bağlamda açık ifade edelim ki bu yaklaşım halk iradesine yönelik gerçekleştirilmiş açık bir irade gaspı girişimidir. Daha önce gerçekleştirilen kayyım pratiği halk tarafından reddedilmiş, kayyım pratiği seçimlerde büyük bir yenilgiye uğramış ve halk kendi iradesini seçim sandıklarında açıkça ortaya koymuştur. Her seçimde yenilgiye uğrayan kayyım darbesinde ısrar etmek, siyasi tükenmişliğin göstergesidir. AKP-MHP iktidarı, seçimle kazanamadığını yargı ve kolluk marifetiyle ele geçirme alışkanlığını ve kayyım politikasını bir rejime dönmüştür. Bu saldırı, aynı zamanda Kürt halkının seçme ve seçilme hakkına büyük bir saldırdır. Halkın doğrudan katılımının olduğu yerel yönetimlerin, belediyelerin ablukaya alınması ve adeta karakola çevrilmesi, mevcut siyasi rejimin demokratik meşruiyetinin bittiğinin açık ilanıdır.

Yıllardır uygulanan bu yaklaşıma karşı demokratik hakkını kullanan halka karşı uygulanan şiddet, gözaltı ve gözaltı sürecinde uygulanan şiddet iddiaları asla kabul edilir değildir. Kayyım atanması ile birlikte bu karara tepki göstermek amacıyla belediye önüne, sokakta bu karara tepki gösteren birçok kişi darp edilerek gözaltına alınmış, gözaltına alınanlar ters kelepçe yaptırılarak belediye duvarının dibine yüzüstü yere yatırılmış ve uzunca bir süre yerde bekletilmiştir. Sosyal medya ve basında açıkça görüldüğü gibi gözaltına alınan birçok kişi işkenceye maruz kalmış bu işkence izlerine dair fotoğraflar ilgili kişilerin avukatları tarafından paylaşılmıştır. Bunun yanında DEM Parti milletvekillerine yapılan fiziki saldırı sırasında DEM Parti Batman il eşbaşkanı Songül Korkmaz’ın yaralanarak hastaneye kaldırılmış, sahte plakalı araçlarla yüzleri maskeli kimliği belirsiz kişilerin ara sokaklarda işkence ile rast gele gözaltı yaptığı görüntüler de basına yansımıştır. Son olarak 7 Kasım 2024 yüzde 70 engelli olan Medeni Erol kayyım protestolarına katıldığı iddiasıyla evinden gözaltına alınırken polis köpekleriyle işkenceye maruz bırakılmış köpek tarafından ısırıldığı için yaralanan Erol hastanede 12 dikiş atıldıktan sona yeniden emniyete götürülmüştür.

Bu nedenlerden dolayı; 1920’li yıllardan itibaren Umumi Müfettişlik kurumu, OHAL ile uygulanan, 2016 yılından itibaren kurumsal bir anlayışla uygulanan kayyım politikasının siyasal katılım, demokratik işleyiş ve toplumsal barışa vermiş olduğu tahribatların araştırılması ve yeniden uygulanmaması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bununla birlikte 4 Kasım 2024 tarihinde Mardin Büyükşehir Belediyesi, Batman Belediyesi ve

Urfa Halfeti Belediyesine atanan kayyumlara karşı Batman'daki gösterilerde kamu görevlilerin demokratik gösteriler esnasında demokratik haklarını kullanan yurttaşlara uyguladığı işkence ve kötü muamelenin araştırılması, yurttaşların gözaltın alınması sürecinde ve evlere baskın yaparak orantısız güç kullanımı ve kötü muamelenin önlenmesi için gerekli incelemelerin yapılması gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Demokratik bir hak talebi olarak kayyım uygulamasına karşı protesto hakkını kullanan yurttaşların gözaltına alınması, gözaltında işkenceye maruz bırakılması ve birçok kişinin ters kelepçe takılarak duvarlara dayatılarak onur kırıcı bir tutuma maruz bırakılması görevi kötüye kullanmak ve hak ihlali değil midir?
2. Görevini kötüye kullanan, hak ihlali yaparak halkın demokratik haklarını kullanmasını engelleyen kamu görevlileri hakkında yasal işlem yapılmış mıdır? Yapılmışsa soruşturma açılan kamu görevleri sayısı kaçtır, söz konusu kamu görevlileri açığa alınmış mıdır?
3. Basına ve sosyal medyaya yansıyan işkence görüntülerine ilişkin herhangi bir soruşturma açılmış mıdır?
4. 7 Kasım 2024 yüzde 70 engelli olan Medeni Erol kayyım protestolarına katıldığı iddiasıyla evinden gözaltına alınırken polis köpekleriyle işkenceye maruz bırakıldığı, köpek tarafından ısırıldığı için yaralandığı ve bu nedenle hastanede 12 dikiş atıldıktan sona yeniden emniyete götürüldüğü iddiası doğru mudur?
5. Söz konusu iddialar doğru ise engelli bir yurttaş orantısız bir şekilde gözaltı uygulaması yapılması ve işkenceye maruz bırakılması hakkında ilgili kamu görevlileri hakkında herhangi bir soruşturma açılmış mıdır?